

Angleščina v 2. razredu osnovne šole – Hello, hello, hello, how are you?

Anja Frank
Osnovna šola
Dragotina Ketteja

Povzetek: Otroci se jezika z lahkoto učijo, ko so mlajši. Zgodnje učenje tujega jezika pomeni izkoristiti in ne zamuditi obdobja, v katerem se otrok jezikov uči celostno in je za njihovo učenje zelo dovzeten. Učenje prvega tujega jezika v zgodnjem obdobju oziroma v prvem VIO osnovne šole je lahko za otroke uspešno, saj je to obdobje, v katerem je učenje tujega jezika podobno usvajanju materinščine. Pristopi in načini dela zgodnjega poučevanja niso naravnani na slovnico, temveč je pouk integriran in osredinjen na vsebine. Metoda CLIL se je pokazala kot ena najuspešnejših oblik učenja tujega jezika. **Ključne besede:** zgodnje učenje prvega tujega jezika, sodobni učni pristopi, CLIL, integriran pouk. **English in the 2nd Grade of Primary School – Hello, hello, hello, how are you?** **Abstract:** Children learn a language easily when they are younger. Early foreign language learning is about taking advantage of the period in which a child learns languages in an integrated manner and is highly susceptible to learning them, and not letting it slip away. Learning a first foreign language in the early period or in the first triad of primary school can be successful for children, since it is a period in which the learning of a foreign language is similar to the assimilation of the mother tongue. The approaches and methods of early teaching are not oriented towards grammar; on the contrary, lessons are integrated and focused on contents. The CLIL method has proved to be one of the most successful forms of foreign language learning. **Key words:** early learning of the first foreign language, contemporary teaching approaches, CLIL, integrated instruction.

Uvod

V prvem letu systemskega uvajanja angleščine v 2. razred osnovne šole sem se v procesu poučevanja angleščine soočala z vprašanji, dilemami, izzivi ... Do nekaterih ugotovitev in spoznanj sem prišla sama, z lastno izkušnjo, odgovore na nekatera vprašanja sem našla širše, zunaj razreda, še vedno pa so ostale nejasne situacije, ki so ostale izziv za prihodnost. Odločila sem se, da tudi sama podam nekaj odgovorov, primerov dobre prakse in mogoče razjasnim kakšno dilemo in dvom.

Tako je nastal prispevek, v katerem je predstavljeno poučevanje in učenje angleščine v 2. razredu, s poudarkom na primerih iz prakse.

Hello. – Hi. – Goodbye. – See you tomorrow. – How are you? so vsakodnevni pozdravi in nagovori

učencev 2. razredov naše šole (Osnovne šole Dragotina Ketteja v Ilirski Bistrici). Angleščina jih preprosto navdušuje, zato jo vključujejo in smiselno uporabijo tudi izven učilnice in pouka angleščine. Z veseljem jim odzdravim in z njimi poklepetam kar na hodniku, čeprav včasih že v naglici. Jezik v tem primeru doseže svoj namen, saj ni le del učne ure, ki je obveza na urniku, ampak je v funkciji razvijanja sporazumevalne zmožnosti in medsebojne komunikacije.

Začetna angleščina – English is fun?

Že več kot desetletje učenje angleščine za prvo VIO na naši šoli poteka neformalno in nesistem-

sko, in sicer kot interesna dejavnost. V vseh letih delovanja krožka angleščine je bilo zanimanje učencev za vključitev v skupino *Začetna angleščina – English is fun!* veliko. H krožku angleščine je bila vključena večina učencev od 1. do 3. razreda (med 70 in 90 % učencev vsakega razreda). Aktivno učenje in didaktična igra ter številni nastopi učencev so bili ključni dejavniki za popularnost učenja jezika in številčen obisk krožka. Osip med šolskim letom in med posameznimi šolskimi leti je bil zanemarljiv. Le redkokdaj je posamezen učenec opustil učne ure angleščine – razlog za izključitev iz skupine je bila sočasnost dejavnosti. Prav te zelo pozitivne izkušnje učencev in njihova motiviranost za učenje so bile spodbuda za prijavo v prvi krog šol na razpis »Uvajanje in spremljanje PRVEGA TUJEGA JEZIKA v 2. razred OŠ«.

Prvo leto systemskega uvajanja angleščine v 2. razredu

Na OŠ Dragotina Ketteja sta dva oddelka 2. razreda. Angleščina se v 2. razredu izvaja dvakrat tedensko po eno šolsko uro, in sicer ob torkih in četrtek 3. in 4. šolsko uro. Čas na urniku je pomemben dejavnik, ki vpliva na učinkovitost učenja in poučevanja. Tretja in četrta šolska ura sta se pokazali kot zelo primerni in učinkoviti. Motiviranost, aktivnost, produktivnost, učljivost učencev so bile v tem času zelo visoke.

Menim, da so pri poučevanju prvega tujega jezika ključnega pomena učitelj in njegova profesionalnost, učiteljev pozitiven odnos do jezika, sodobni učni pristopi, pozitivne spodbude iz okolja, sproščeno učno okolje in stik s starši.

Sodobni učni pristopi in osredinjanje na nejezikovne vsebine

Učenje tujega jezika v prvem VIO je specifično, zato mora poučevanje potekati po načelih, ki veljajo za zgodnje učenje. Učenci so v tem obdobju še na ravni senzibilizacije in se šele spoznavajo s ciljnimi jezikom. Pouk je naravnani na učenčevo okolje in celostnost, usmerjen v komunikacijo, uporabljajo se teme in situacije iz vsakdanjega ži-

vljenja, didaktična igra, aktivno učenje (opazovanje, raziskovanje), učenje tujega jezika se povezuje z drugimi predmeti.

Ko govorimo o posebni didaktiki poučevanja tujih jezikov v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju, govorimo predvsem o integriranem učenju tujih jezikov, za katerega se v strokovni literaturi uporablja tudi izraz *CLIL* (Content and Language Integrated Learning). Tak pristop učenca nagovarja celostno, saj mu omogoča (samo)uresničevanje, usvajanje novih nejezikovnih vsebin oziroma nadgradnjo obstoječih in pridobivanje (tuj)jezikovnih znanj. Poudarek je na jezikovnih in predmetnih ciljih in vsebinah ter jezikovnih standardih. Integriran pouk pomeni, da se pouk vsebinsko povezuje z drugimi predmeti, a je v ospredju pridobivanje jezikovnih ciljev (prim. Jazbec, Pižorn, Dagarin Fojkar, Pevec Semec in Šečerev 2010, str. 38–39). CLIL je tudi ena od poti za doseganje cilja funkcionalna večjezičnost. Kot takega ga najdemo v vseh pomembnih dokumentih o jezikovni politiki EU. Učenje in poučevanje tujih jezikov se tesno povezuje s cilji, vsebinami in dejavnostmi učencev pri drugih predmetih. Glavno merilo za izbiro tem pri pouku tujega jezika so vsebine nejezikovnih predmetov, medtem ko se z ustreznim jezikovnim vnosom razvijajo hkrati tudi jezikovne strukture. V nadaljevanju prispevka so izpostavljeni primeri preverjene učinkovite prakse, ki so prispevali k uresnitvi vzgojno-izobraževalnih ciljev pouka angleščine.

😊 Primer iz prakse

Zdrav način prehranjevanja in zdrav način življenja je vedno aktualna vsebina, ki se razširja po vertikalni od 1. do 9. razreda. Učenci so me s svojimi idejami in predlogi spodbudili, da smo vsebino obravnavali in razširili tudi pri pouku angleščine. Poudarek je bil na celostnem dojetju pomena zdravega prehranjevanja. Skozi igro vlog so poizkušali, vohali raznovrstno hrano, ji določali okus (sladko, kislo...) in vonj. Pogovarjali smo se, kaj imamo radi in česa ne maramo, raziskovali in argumentirali, katera hrana je bolj priljubljena in zakaj je temu tako. Učenci so hrano razvrščali v prehranske skupine. Poudarili smo korelacijo zdravega prehranjevanja in zdravja posameznika. V skupinah, parih ali posamezno so učenci pripravili predstavitev na temo zdravega načina življenja.

V 2. razredu je poudarek na dveh sporazumevalnih zmožnostih, in sicer na poslušanju ter govorjenju (prim. Pevec Semec 2013, str. 8–9). Pomensko ustrezna raba jezika pri pouku pomaga učencem razviti nove učne strategije kot tudi preizkušati in razvijati znane strategije. Besedne (npr. izgovarjava, ritem in intonacija) kot tudi nebesedne prvine komunikacije (mimika, govorica telesa) igrajo pomembno vlogo pri jezikovni rabi in jih je treba nenehno, tako načrtovano kot spontano vključevati v pouk. Ker je v središču pouka na tej stopnji razumevanje, je treba učencem ponuditi veliko več jezikovnega vnosa in različnih možnosti za soočanje z jezikom, še preden bodo sami začeli tvoriti/sporočati v tujem jeziku. Če upoštevamo dejstvo, da poteka razumevanje pred tvorbo jezikovnih struktur, naj bo učencu zagotovljenega dovolj časa za tvorbo misli, idej in predlogov. Učencem je treba dati čas in počakati na trenutek, ko so sami pripravljeni v tujem jeziku nekaj povedati. Prav tako se je treba zavedati dejstva, da vsi učenci ne napredujejo enako hitro in na enak način, tudi ne enako hitro glede na posamezno jezikovno zmožnost.

😊 Primer iz prakse

Učence skušam razumeti celostno, njihovo osebnost, značajske lastnosti, potrebe, zahteve in želje. Posameznika, ki ni pripravljen nastopati pred skupino, nikoli ne izpostavim individualno, temveč pripravim delo v paru, skupini, kjer takšen otrok prav tako uspešno lahko izkaže svoje znanje. Menim, da prehitra in negativna izpostavljenost in zahteva, da vsak mlajši učenec 'mora' sam nastopati, privede do jezikovnih blokad in negativne jezikovne izkušnje. Za občutljivega učenca je še kako pomembna učiteljeva empatičnost in varno učno okolje.

Učenci izkusijo jezik v medsebojni komunikaciji. V angleščini učenci s pomočjo opazovanja, primerjanja, sklepanja, razčlenjevanja, urejanja, razvrščanja, raziskovanja in odkrivanja dosegajo tudi cilje drugih učnih predmetov. Učenci razumejo in uporabijo jezik v kontekstu simuliranih situacij, v igri vlog, igralnih dejavnosti ter v medsebojni interakciji.

Zelo pomembno je, da v tem obdobju čim bolj celostno začutijo jezik, njegovo melodijo in ritem ter ga ponotranjijo (prim. Pevec Semec 2013, str. 7–8).

😊 Primer iz prakse

Pouk angleščine poteka izključno v angleškem jeziku. Slovenščino uporabljam le, ko vidim ali začutim, da se učenec ne počuti varnega in je v stiski (slabo počutje, jok). Držim se načela en učitelj – en jezik, kar mi velikokrat omogoča istovrstno prisotnost razredničarke, ki učence odlično pozna in je slovenščina 'njen' jezik, angleščina pa 'moj' jezik.

Pouk angleščine izvajam v različnih učilnicah in šolskih prostorih in učno okolje razširjam na šolski okoliš. Kateri prostor bo naša 'učilnica', je odvisno od vsebine in učnih pristopov, ki jih vključim v učno uro. Če je vsebina pomlad in značilnosti pomladi, izberem šolski vrt, kjer si ogledamo in spoznavamo spomladanske cvetlice, raziskujemo in ugotavljamo, katere živali opazimo na vrtu spomladi. Na spomladanskem soncu zapremo oči in prisluhnemo zvokom, ki nas obdajajo, in čudoviti melodiji ptičjega petja. Zavijamo rokave in na lastni koži začutimo spomladansko sapico, močan veter ali dežno kapljo.

Z učenci 'potujemo' po šoli in obiščemo različne šolske prostore, saj tako doživimo in spoznamo šolo in šolske delavce iz oči v oči in prav radi z vsemi poklepetamo. Dialogi se oblikujejo spontano in se prilagajajo situaciji, vsebini in sogovorncu. Velikokrat menjavo in izbor učilnice pogojuje tudi raba različnih tehnologij in medijev pri pouku angleščine (interaktivna tabla, projekcija, uporaba interneta in spletnih orodij). Zaenkrat moram, kljub želji o popolni opremljenosti učilnice za angleščino z vso IKT opremo, pristati na selitev in uporabo različnih učilnic, ki vsaj nekaj IKT opreme imajo. V tej točki se mi zdi smiselno, da se učilnica opremi, preden se šola vključi v projekt, saj logistika pri menjavi učilnic poleg velikega pedagoškega vložka zahteva od učitelja ogromno energije in fleksibilnosti ter prilagoditev in usklajevanja.

Menjava prostora učenja in poučevanja še dodatno pogloblja in razširja dinamiko učnega procesa.

Učencem moramo ponuditi čim več jezikovnega vnosa in različnih možnosti za soočanje z jezikom, še preden bodo sami začeli sporočati v tujem jeziku. Pouk naj bo organiziran konkretno in je osredinjen na razvijanje sporazumevalnih zmožnosti in na napredek v komunikaciji. Učenci naj izkusijo, razumejo in uporabljajo jezik v med-

sebojni komunikaciji (prim. Pevec Semec 2013, str. 14).

Slika 1: Ustvarjanje na snegu: SNEŽAK – Making a snowman

Slika 2: Igra SPOMIN – Memory game

Slika 3: Likovno ustvarjanje: Izdelovanje obraznih mask – Making paper masks

Slika 4: Dramsko ustvarjanje, zgodba 'Rokavička' – Story 'The mitten', acting out the story

Pozitivne spodbude iz okolja

Šola in učitelji imamo velik vpliv na to, kako sproščeni in neobremenjeni bodo naši učenci pri kasnejši rabi tujega jezika v vsakdanjem življenju in v različnih življenjskih situacijah. V začetnem opismenjevanju v tujem jeziku je izredno pomembno sproščeno učno okolje ter uporaba sodobnih učnih pristopov, ki učencem omogočajo pridobivanje jezikovnega in nejezikovnega znanja.

☺ Primer iz prakse

Idealno bi bilo učne ure in pouk tujega jezika načrtovati in izvajati timsko, a je zagotovitev istočasne prisotnosti razrednega učitelja in učitelja angleščine pogosto nemogoče, kolikor pa se le da, na naši šoli vseeno skušamo izvajati timsko načrtovanje in poučevanje.

Znebiti se moramo še vedno prisotnega prepričanja, da bi otroke mučili s tujim jezikom, če pa še slovenščine ne znajo dobro. Nekateri starši zaradi lastnih negativnih izkušenj niso naklonjeni poučevanju tujega jezika že v 1. razredu. Ti starši so se tujih jezikov učili na način, pri katerem je bil poudarek na slovnici, zato se jim zdi tak pouk neprimeren. Ključnega pomena je vzpostaviti stik s starši. Nova situacija v družbi ter sledenje družbenim spremembam v šoli zahteva od nas učiteljev, da se aktivneje vključimo na mikro ravni jezikovne politike. To pomeni, da moramo učitelji na šoli skupaj z vodstvom šole staršem pokazati in povedati, katere so smernice jezikovne politike EU, kaj je funkcionalna večjezičnost. Informirati jih moramo o znanjih, ki jih bodo njihovi otroci

pri učenju tujega jezika pridobili za vse življenje. Starši morajo vedeti, da je poučevanje tujega jezika absolutno naravnano na uporabnost in funkcionalno večjezičnost v prihodnosti njihovih otrok (prim. Lipavec Oštir 2010, str. 10).

Na šoli smo organizirali dan odprtih vrat in starše, strokovne delavce in svetovalke Zavoda za šolstvo povabili k učni uri angleščine. Imeli so priložnost videti izvedbo učne ure angleščine. Po končani hospitaciji smo starše vprašali za njihovo mnenje in povedali so, da jim je v veliko veselje, da so se lahko prepričali o sodobnem načinu poučevanja tujega jezika, kakršnega niso poznali.

Slika 5: Dan odprtih vrat na Osnovni šoli Dragotina Ketteja: Predstavitve in seznaitve staršev in ostalih povabljenih z učenjem in poučevanjem prvega tujega jezika (angleščine) v drugem razredu.

Aktivni učenci in aktiven učitelj

Izbrani sodobni učni pristopi spodbujajo učence, da so v procesu učenja aktivni, se odločajo, izbirajo, predlagajo in sodelujejo z drugimi učenci ter z učiteljem in se tako zavedajo svoje vloge ter iščejo načine za boljše in učinkovitejše učenje. Zavedajo se pomena učenja učenja.

Aktivni učenci zagotavljajo dinamiko pouka, ki iz frontalnega pouka ter enosmerne komunikacije in interakcije učitelj (aktivni govorec)–učenec (pasivni poslušalec) preide k interakciji učenec–učenec ter učitelj–učenec–učitelj. Učitelj opušča klasično tradicionalno vlogo in postaja opazovalec, soorganizator in sodelujoči pri igri in drugih dejavnostih. Njegova naloga je spodbujanje učencev k miselnim aktivnostim, ki jim ponujajo veliko jezika (z opisovanjem, pojasnjevanjem, razlaganjem, branjem in pripovedovanjem).

😊 Primer iz prakse

Učitelji, ki mlajše učence poučujemo prvi tuji jezik, smo aktivni v pravem pomenu besede. Gibanje ob sočasni rabi govora je naš glavni didaktični pripomoček. Naše telo, gibi, obrazna mimika so naša ponazorila, razlaga. Vsaka najmanjša gibalna aktivnost predstavlja 'prevod ali razlago brez besed'. Z različnimi aktivnostmi in dejavnostmi (petje, ples, gibalne igre, izrazni ples, igre vlog, dramatizacija, dialogi, diskusije) so naše ure pestre, razgibane, zagotovljena je celostnost učenja ter osredotočenost na učenca. Učenec je tisti, ki naj postavlja vprašanja in odgovarja, vodi igre, dirigira, predlaga, posluša, raziskuje, izkuša in vrednoti.

Aktivni učenci so odraz aktivnega učitelja, ki jih pripravi na aktivnost, jih usmerja med aktivnostjo in skupaj z učenci izvedeno aktivnost vrednoti. Pomembna so navodila, ki morajo biti jasna, konkretna in dosledno izvedena. Učenci v aktivnem in dinamičnem učnem procesu v celoti izkoristijo svet, ki jih obdaja.

Ključna je tudi učiteljeva sprotna pohvala učencev, spremljanje napredka ter spodbudna povratna informacija, ki spodbudi željo po novem znanju.

Menim, da je širina vsega, kar je v nas, na nas in okrog nas, neprimerljiva z vsem tistim, kar je zapisano na nekaj straneh v učbeniku ali delovnem zvezku. V prvem VIO je poudarek na poslušanju in slušnem razumevanju ter govornem sporočanju, zato je to čas, ko lahko v celoti izkoristimo priložnost za vključevanje in dojemanje sveta, ki nas obdaja, in tako dosežemo popolno integracijo in učenja jezika v kontekstu.

Angleščino vidim kot dodano vrednost in ne kot stres, oviro – če le upoštevamo načela sodobnega tujejezikovnega učenja in poučevanja.

Učenci imajo angleščino radi, radi se je učijo na dinamičen, igriv način.

Zaključek

Menim, da je pri uvajanju angleščine v 2. razredu pomembna učiteljeva kompetentnost tako v načrtovanju kot v poučevanju in vključevanju vseh deležnikov na šolski, regijski in nacionalni ravni. Poučevanje angleščine v zgodnjem osnovnošolskem obdobju nam mora biti v veliko veselje in dodaten strokovni izziv. Priprava in izvedba vsake učne ure

posebej zahteva od učitelja veliko znanja, časa, truda in dobre volje. Učitelj, ki poučuje angleščino, lahko izkoristi avtonomijo in svobodo izbire, ki mu jo ponujajo vsebine in cilji drugih predmetov. Ideje za obravnavo lahko črpa iz lastnega vsakdana, na drugi strani pa vključuje tudi ideje, interese in usmeritve učencev, ki soustvarjajo učne ure s poudarki na lastnih izkušnjah.

Učitelju so lahko dobrodošle tudi pozitivne povratne informacije učencev, staršev ter strokovnih delavcev in mu predstavljajo motivacijo za nadaljnje delo. Največja spodbuda in potrditev za dobro delo pa so učenci, ki izkazujejo radost in ponos, ko lahko pridobljeno znanje izkažejo na nastopih in izkoristijo vsako priložnost, da z učiteljem neformalno poklepetajo v angleščini.

Učitelji moramo s svojo inovativnostjo, ustvarjalnostjo in pozitivno naravnostjo do predmeta poučevanja verjeti v šolo za življenje ter tako omogočati, da smo pri svojem delu uspešni. ■

Viri

1. Pevec Semec, K. (ur.) (2013) *Učni načrt. Program osnovna šola. Tuji jezik v 2. in 3. razredu*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
2. Jazbec, S., Lipavec Oštir, A. (2009). Učenje v otroštvu in CLIL. V: Pižorn, K. (ur.). *Učenje in poučevanje dodatnih jezikov v otroštvu*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Str. 177–189.
3. Jazbec, S., Lipavec Oštir, A., Pevec Semec, K., Pižorn, K., Dagarin Fojkar, M., Šečerov, N. (2010). *Pot v večjezičnost – zgodnje učenje tujih jezikov v 1. VIO osnovne šole: Zgledi CLIL-a*, Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. <http://www.zrss.si/pdf/vecjezicnostclil.pdf> (dostop 11. 12. 2015).
4. Lipavic Oštir, A. (2010). Učenje tujih jezikov: kako, kdaj, zakaj? (predavanje na posvetu Drugi tuji jezik, Zavoda RS za šolstvo, Kidričevo, 11. 2. 2010). http://www.zrss.si/pdf/290911144728_6-dr_alja_lipavic_ostir_predavanje_kidricevo_2010.pdf (dostop 9. 12. 2015).
5. Lipavec Oštir, A., Jazbec, S. (2011). *Zgodnje učenje tujega jezika z vidika nekaterih teorij*. http://www.zrss.si/projektiess/skladisce/sporazumevanje_v_tujih_jezikih/tuj%20jezik%20v%20prvem%20triletju/Strokovni%20C4%8Dlanki%20in%20prevodi/zgodnje_učenje_tujega_jezika_z_vidika_razlicnih_teorij_lipavic_ostir.pdf (dostop 9. 12. 2015).
6. Pevec Semec, K., Pižorn, K., Lipavic Oštir, A., Jazbec, S., Brumen, M. (2009). *Poskus in postopno uvajanje tujega jezika v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
7. Pižorn, K. (2009). *Učenje in poučevanje dodatnih jezikov v otroštvu*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Gašper Hladnik

